

2. Навчальні матеріали онлайн. – Цивільний процес України: Судове доказування: поняття, предмет, етапи. Обов'язок доказування і подання доказів. Підстави звільнення від доказування: [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://pidruchniki.com/1157071846362/pravo/dokazi>

3. Науково-практичний коментар: Цивільний процесуальний кодекс України (ЦПК України) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://uazakon.ru/ukr/tspk/>

4. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 12.06.2009 р. «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-09>

5. Постанова Пленуму ВС України № 5 від 12.06.2009 р. «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-09>

6. Постанова Пленуму ВС України № 14 від 18.12.2009 р. «Про судові рішення у цивільній справі» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0014700-09>

Терещенко Л.С.

студент,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

САНАЦІЯ ЯК ФОРМА СПРИЯТЛИВОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА

Сучасні тенденції розвитку вітчизняної економіки посилюють поглиблення фінансових складнощів на підприємствах України, які пов'язані як із зовнішнім середовищем (економічні, політичні, соціальні, міжнародні перетворення), так і з власне внутрішніми проблемами.

На фоні економічної, політичної, фінансової нестабільності, недосконалості ринку товарів і послуг, системи інвестування, збільшення кількості банкрутств вітчизняних підприємств посилену актуальність набуває вивчення питання можливості запобігання фінансового занепаду підприємств з метою виведення його з кризового стану. Власне, на це і спрямований інститут санації.

Питання, що стосуються санаційних процесів були в колі наукових інтересів таких вчених і дослідників: Е. Альтмана, І. А. Бланка, А. П. Градова, В. В. Ковальова, Л. О. Лігоненко, Г. В. Савицької, Л. С. Ситника, О. О. Терещенка, М. І. Тітова, З. Є. Шершньової та інших вітчизняних і зарубіжних

вчених-економістів, але вони є недостатньо вивченими з точки зору інституту господарського права.

Банкрутство з часів його виникнення, як інститут господарського права, пройшло довгий час та історично складний шлях. У праві стародавніх народів забезпеченням боргу слугувало не стільки майно боржника, а він сам. У початковий період розвитку римського права виконавче провадження передбачало, що особі проти якої винесене судове рішення, або яка визнала свій борг, надавався тридцятиденний строк виконання. Якщо протягом цього часу боржник не задовольняв вимоги свого кредитора, останній одержував право власності на боржника як раба, тобто він міг за своїм бажанням продати його за межі Риму або навіть вбити [1, с. 80].

Розвиток капіталістичних відносин потребував інших засобів боротьби з явищем банкрутства. Поступово в цивільному та торговельному законодавстві більшості західних країн було запроваджено норми, спрямовані не на тілесне покарання банкрута, а на стягнення його майна з метою задовольнити позови та претензії кредиторів. У результаті еволюції законодавства про банкрутство підприємств до нього дедалі більше вносилось норм, спрямованих не стільки на ліквідацію боржника, скільки на його фінансове оздоровлення [1, с. 80].

Для запобігання банкрутства одним із шляхів є санація підприємства. Термін «санація» походить від латинського «sanare» – оздоровлення, видужання [2, с. 243].

Деякі з вітчизняних авторів із санацією ототожнюють лише заходи щодо фінансового оздоровлення підприємства, які реалізуються за допомогою сторонніх юридичних та фізичних осіб і спрямованих на попередження оголошення підприємства-боржника банкрутом і його ліквідації. Із цим не можна погодитися, оскільки мобілізація внутрішніх фінансових резервів є невід'ємною складовою процесу оздоровлення будь-якого підприємства [3, с. 310].

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», прийнятий у 1999 р., розрізняє поняття «санація» і «досудова санація» [4]. У цьому разі санація розглядається як система заходів, передбачених процедурою провадження справи про банкрутство з метою запобігання ліквідації боржника і спрямованих на оздоровлення його фінансового стану, а також на задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації боргів і капіталу і (або) зміною організаційної та виробничої структури боржника. Метою фінансової санації є покриття поточних збитків та усунення причин їх виникнення, поновлення або збереження ліквідності й платоспроможності підприємств, скорочення усіх видів заборгованості, поліпшення структури оборотного капіталу та формування фондів фінансових ресурсів, необхідних для проведення санаційних заходів виробничо-технічного характеру [4].

Механізм правового регулювання санації включає кілька етапів, які впроваджуються в чітко визначеній послідовності. Так звана класична модель санації, котра широко використовується як основа для розроблення механізму правового регулювання фінансового оздоровлення конкретних суб'єктів господарювання в країнах із розвиненою ринковою економікою, є цілісною системою проведення санації окремого підприємства.

Перший етап на шляху до відновлення платоспроможності боржника передбачає виявлення та вивчення зовнішніх та внутрішніх чинників виникнення кризи. Наступним етапом є проведення її причинно-наслідкового аналізу, під час якого на підставі даних різних носіїв інформації (первісні бухгалтерські документи, рішення зборів акціонерів, фінансові плани тощо) визначається її глибина, а також фінансовий стан підприємства.

Головною стратегічною метою санації є відновлення ефективної роботи підприємства на довгострокову перспективу. Проте, українське законодавство не містить норм, котрі регулювали б проведення прискореної процедури санації. Така можливість була вперше передбачена французькими нормативно-правовими актами в сфері банкрутства. Згідно з положеннями прискорена процедура відновлення підприємства (аналог судової процедури санації) застосовується до суб'єктів господарювання, які мають менш як 50 осіб персоналу і визначений законом обсяг річного обороту. Ці заходи прості, швидкі та дешеві. Саме тому вважається доцільним дані норми внести і в чинне законодавство України.

Наступним етапом передбачено створення проекту або плану санації. Він має містити перелік заходів щодо відновлення платоспроможності боржника; умов залучення інвесторів (за їх наявності) до процедур повного або часткового задоволення вимог кредиторів, зокрема шляхом переведення боргу (частини боргу) на інвестора; строків виплати боржником або інвестором боргу кредиторам і визначення черговості таких виплат; умов відповідальності інвестора за невиконання зобов'язань, узятих на нього згідно з планом санації. План санації також має передбачати строк відновлення платоспроможності боржника. Остання вважається відновленою за відсутності ознак банкрутства, визначених законом. Крім того, план санації має обов'язково враховувати інтереси й пріоритети кредиторів, податкових органів, позикодавців, акціонерів і власників інших цінних паперів, постачальників тощо, а в разі наявності інвесторів – розроблятися та погоджуватися за їхньою участю. План санації затверджується арбітражним судом, а його виконання щоквартально контролюється комітетом кредиторів, які до того ж можуть уносити до нього певні корективи. Тобто план санації має враховувати інтереси всіх кредиторів і бути реальним для виконання [5].

Важливим компонентом правового регулювання санаційного процесу є координація та контроль якості під час реалізації запланованих заходів. Проведення менеджменту підприємств має сприяти своєчасному виявленню

та використанню нових санаційних резервів, а також прийняттю об'єктивних кваліфікованих рішень для подолання можливих перешкод під час реалізації оздоровчих заходів. Істотне значення в цьому сенсі також має оперативний санаційний контролінг, під час застосування якого відбувається синтез інформаційної, планової, консалтингової, координаційної та контрольної функцій адміністрації. Завданнями санаційного контролінгу є ідентифікація оперативних результатів, аналіз відхилень та підготовка проектів рішень, що стосуються використання виявлених резервів та подолання додаткових перешкод у процесі відновлення платоспроможності підприємства [6].

Санація суб'єкта господарювання є складною та багатофакторною процедурою, будь-який з етапів якої супроводжується ризиками і повинен чітко відповідати вимогам законодавства. Так, попередження банкрутства ще є достатньою підставою його остаточного оздоровлення та виходу із кризового стану підприємства, проте це може в майбутньому дати можливість підприємству не піддатись кризовим впливам ззовні. Санаційні заходи можна вважати успішними, якщо підприємству вдалося розрахуватися з кредиторами і відновити конкурентні позиції на ринку, тобто санація є формою нормативно-правового регулювання правовідносин у сфері банкрутства.

Список використаних джерел:

1. Правове регулювання господарської діяльності [Електронний ресурс]: навч. посіб. [В.В. Мачунський, Л.О. Кожура, Ю.В. Сагайдак та ін.]; за заг. ред. доц., к. ю. н. В.В. Мачуського. – К.: КНЕУ, 2015. – 152 с.
2. Салига С.Я. Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник / С.Я. Салига, О.І. Дацій, Н.В. Нестеренко, О.В. Серебряков. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с.
3. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібник / О.О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.
4. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14 травня 1992 року № 2343ХІІ (зі змінами станом на від 7 березня 2002 року № 3088-ІІІ).
5. Малюська Д. Банкрутство відсутнього боржника / Д. Малюська // Юридичний журнал. – 2006. – № 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2404>
6. Про внесення зміни до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» щодо заборони на порушення справ про банкрутство гірничих підприємств: Закон України № 155-VII від 22 березня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/155-18>